

Mødet den 5. Januar 1918.

1. (J. Nr. 502—1917). Cirkulære af 22. Decbr. 1917 fra Indenrigsministeriet angaaende **Befolkningens Forsyning med Mælk m. v.**

Toges til Efterretning.

2. (J. Nr. 41—1917). Cirkulære fra Indenrigsministeriet angaaende **Honoraret til de kommunale Korntilsynsmænd** for Aaret 1. Sept. 1917 — 31. Aug. 1918.

Toges til Efterretning.

3. (J. Nr. 10¹⁸—1917). Meddelelse fra Byfogden om, at han i Henhold til Loven af 30. Novbr. 1917 om Fastsættelse af Husleje har udmeldt følgende som Formænd og Suppleanter for **Huslejenævnene**:

For Dom Sognet:

Formand: Sagfører H. A. Dal.

Suppleant: Herredsfuldmægtig Buch Pedersen.

For Frue Sogn:

Formand: Sagfører S. Winge.

Suppleant: Sagfører Holmark.

For Sct. Pauls Sogn:

Formand: Etatsraad Filtenborg.

Suppleant: Byfogedfuldmægtig Fr. Vest.

For Sct. Johannes Sogn:

Formand: Skatteinspektør Dommergaard.

Suppleant: Overretssagfører Stampe.

For Forretningsnævnet:

Formand: Fabrikant C. Markussen.

Suppleant: Købmand A. P. M. Qvist.

Toges til Efterretning.

4. (J. Nr. 264—1917). Indstilling fra Kirkegaardsbestyrelsen om Ændringer i **Betalingsreglementet for Begravelsesvæsenet** (Se Side 358).

Indstillingen vedtoges.

5. (J. Nr. 519—1917). Forslag fra Redaktør Simonsen om **Beskæftigelse af Arbejdere i Byens Skove ved Fældning og Rodoptagning**.

Formanden meddelte, at Hr. Simonsen havde indgivet Forslag til Skovudvalget om, at der i Vinter skulde fældes et betydeligt større Antal Træer i Byens Skove end sidste Aar, og om at Kommunen for egen Regning skulde begynde en Rodoptagning, saaledes at der ialt kunde sættes et Par Hundrede Mand i Arbejde i Skovene. Hvad Rodoptagningen angik, saa havde den i Sommerens Løb været i fuld Gang, idet private havde haft Lov til at tage Rødder op, saa meget de vilde, og efter Skovriderens Erklæring var Skovene nærmest Byen nu i det hele og store blottet for Rødder, og hvad den foreslaaede yderligere Hugst angik, saa var der sidste Aar blevet hugget omtrent 3 Gange saa meget som sædvanligt, og Skovrideren mente, at en Hugst som den af Hr. Simonsen foreslaaede vilde gaa saa meget ud over Skovene, at disse vilde blive permanent forringede. Dette vilde ikke blot betyde et Tab for Kommunen, derved at den aarlige Indtægt af Skovene vilde blive ringere, men det vilde ogsaa stride imod Forordningen af 1805 om Fredning af Skove. Udvalget havde intet imod en forceret Hugst, naar den ikke vilde bevirke Ødelæggelse af Skovene, og det vilde derfor foreslaa, at man

forespurgte Landbrugsministeriet om, hvor langt man vilde kunne gaa. Der havde ogsaa været Tale om at henvende sig til Brændselsnævnet, men det vilde næppe være rigtigt at gaa den Vej, da dette Nævn jo nærmest var interesseret i at faa hugget det mest mulige. Udvalgets Forslag gik altsaa ud paa, at man udsatte Sagen og spurgte Landbrugsministeriet om, hvor meget der burde hugges.

Simonsen udtalte, at Motiveringen for hans Forslag var dobbelt, dels at der i det kommende Aar sikkert vilde blive Mangel paa Brændsel, og dels at Arbejdsløsheden var saa stor, at det var enhvers Pligt at være med til at mindske den saa vidt muligt. Skønt der sidste Aar var blevet fældet 3 Gange saa meget som sædvanlig, havde mange dog ikke kunnet faa Brænde, og selv om der ogsaa vilde komme mere Brændsel hertil udefra end sket i sidste Periode, vilde der dog sikkert blive stærk Efterspørgsel efter Brænde i det kommende Aar. Det var da ikke for tidligt at tage fat, for hvis man ventede til Foraaret, vilde Træet ikke blive saa godt, som hvis det blev skovet nu i Vintermaanederne. Taleren havde stillet sit Forslag i Skovudvalget, men der var ikke opuaaet Enighed om mere end at lade Forslaget gaa til Byraadet, til hvis Velvillie Taleren nu anbefalede det. Det var vanskeligt at sige noget bestemt om, hvor mange Arbejdere der kunde beskæftiges, men som paapeget i Skovriderens Erklæring, kunde en Del faa Arbejde ved Kultivering, naar Frosten ikke lagde Hindringer i Vejen. Desuden fandtes der i Riis Skov en Del gamle Ege, som det vilde være heldigt at faa fældet. Spørgsmaalet var, om den Hugst, der havde været foretaget, var saa omfattende, at den begyndte at sætte Krigspræg

paa Skovene. Dette blev hævdet af Skovrideren, og Formanden syntes at give denne Ret, medens Taleren ikke kunde se, at den noget stærkere Skovning havde sat noget som helst Præg af Rovdrift paa Skovene, ligesom han heller ikke troede, at en endnu stærkere Hugst vilde bibringe Skovene noget uheldigt Præg. Hvis man indankede Sagen for Landbrugsministeriet, vilde der sikkert gaa for lang Tid, inden der blev truffet en Afgørelse, medens en saadan vel nok hurtigere kunde opnaas ved at forelægge Sagen for Brændselsnævnet, men det mest lige til vilde dog være, om Skovrideren vilde stille sig noget mere forekommende. Med Hensyn til Spørgsmaalet om Rodoptagningen var det ikke Talerens Mening, at de arbejdsløse, som for egen Regning vilde tage Rødder op, skulde forhindres deri; Forslagets Hensigt var kun, at der ved Rodoptagning skulde skaffes mere Brænde og mere Arbejde. Maaske var der ikke mange Rødder tilbage i Nærheden af Byen, men i Thors Skov og Skaade Skov samt i Riis Skov var der sikkert mange, og da de paagældende Arbejdere ellers skulde have næsten lige saa meget i Arbejdsløshedsunderstøttelse, vilde Rodoptagningen under alle Omstændigheder blive en Besparelse for Kommunen, idet denne jo vilde faa en Indtægt ved det indvundne Brændsel. Denne Del af Forslaget var der i hvert Fald ingen Grund til at udsætte.

Formanden vilde give Hr. Simonsen Ret i, at der nok uden Skade kunde foretages en ret alvorlig Gennemhugst i Riis Skov, men paa den anden Side maatte man ikke være blind for, at mange næsten ansaa det for en Forbrydelse at hugge Ege derude. Hvad Rodoptagningen angik var man for saa vidt enige, kun var Taleren bange

for, at der ikke var ret mange Rødder tilbage, men derom turde han ikke sige noget i Øjeblikket. Skulde der være saa mange tilbage, at der var Grund for Kommunen til at tage dem op, skulde Taleren ikke modsætte sig det. Derimod maatte han meget fraraade, at man satte f. Eks. 100 Mand i Gang med egentlig Hugst; det vilde ikke betyde synderligt for Byens Forsyning med Brændsel og vilde ejheller bøde synderligt paa Arbejdsløsheden. Med Hensyn til Træfældningen vilde Taleren derfor foreslaa, at Sagen blev udsat, og han skulde saa bestræbe sig for at faa Landbrugsministeriet til at fremme Sagen i Løbet af en 8—14 Dage.

B r a m m e r troede, alle gerne vilde være med til at skaffe Arbejde til de arbejdsløse, men kunde ikke give Hr. Simonsen Ret i, at en yderligere Hugst ikke vilde være Rovdrift. Skulde der hugges mere end i sidste Aar, vilde det ødelægge Skovene for lange Tider, og det vilde være stor Synd. Taleren vilde henstille til Skovudvalget at gøre alt muligt for at frede de gamle Ege i Riis Skov og endelig ikke fælde en eneste, som paa nogen Maade kunde blive staaende; thi Egene betegnede netop Riis Skovs Skønhed. Hvis der var Rødder at tage op og Kultiveringsarbejder at foretage, vilde Taleren tilraade, at der blev begyndt snarest muligt, ligesom han ogsaa vilde tilraade, at Træfældningen blev begyndt noget tidligere end sidste Aar. Der kunde iøvrigt tænkes andre Maader at skaffe Arbejde paa. Taleren vilde i saa Henseende finde det heldigt, at Stadionsagen blev fremmet, saaledes at Jordarbejderne kunde sættes i Gang. Endvidere kunde der være Grund for Kommunen til at købe en Tørvemose, saaledes at man kunde faa lidt Garanti for, hvilken Kvalitet man fik. Det

var godt nok, at Belysningsvæsenet havde købt Tørv her og der, men mange af disse Tørv var ganske umulige, selv om naturligvis ogsaa mange var gode. Endelig kunde der maaske skaffes Arbejde ved Samarbejde med de omliggende Kommuner, som jo i mangt og meget nød godt af Aarhus, og som maaske derfor kunde føle en Forpligtelse i disse for Byen saa vanskelige Tider til at hjælpe med til at skaffe Arbejde f. Eks. ved Vejarbejder. Taleren anbefalede Formandens Forslag om at indhente Landbrugsministeriets Erklæring.

M o u s t e n kunde slutte sig til Tanken om, at Kommunen købte nogle Tørvemoser. Her var formentlig en Opgave, som Belysningsvæsenet burde tage sig af. Det vilde sikkert være heldigt, at Skovningen kom i Gang noget tidligere end sidste Aar, saaledes at Fældningen kunde foregaa, inden Saften gik i Træerne. Der var tidligere talt om, at det vilde være rart at faa skaffet nogle aabne Pladser i Riis Skov, saaledes at der ogsaa i denne Skov kunde blive Steder, hvor Folk kunde ligge i Græsset. Nu var Lejligheden dertil, saa Taleren skulde henstille, at man nu realiserede Tanken.

B r ø n d u m støttede Tanken om, at der hurtigst muligt blev fældet det, Skovene kunde taale, men vilde paa den anden Side raade til Forsigtighed, da Skovene jo hovedsagelig som Lystskove skulde være til Glæde for Beboerne. Vanskeligheden laa i at faa konstateret, hvormeget der kunde fældes, uden at Skovene tog Skade, og det var jo ogsaa derom, at Meningerne var delte. Taleren kunde imidlertid tænke sig, at man hurtigst vilde faa Besked herom ved en Henvendelse til Hedeselskabet, idet dette antagelig straks vilde sende en sagkyndig Mand hertil for at tage Skøn

over Skovene. En Udtalelse fra en af Hedeselskabets sagkyndige f. Eks. Kontorchef Flensborg vilde i hvert Fald være en Støtte ved en eventuelt Ansøgning til Landbrugsministeriet om Dispensation. I Forbindelse med den foreliggende Sag vilde Taleren gerne gøre opmærksom paa, at der hvert Aar blev brugt 400 Læs Grangrene til Dækning af Gravene paa Kirkegaardene, og at dette ret store Kvantum blev hentet fra Frijsenborg. Paa dette Omraade burde der sikkert ske en Forandring, saa Taleren vilde henstille til Skovudvalget at anlægge en ret stor Granplantage paa et eller andet Sted, saaledes at Byen selv kunde producere de Grangrene, Kirkegaardene forbrugte. Tanken om at købe en Tørvemose var tiltalende og burde overvejes. Hvis Stadionplanerne var saa vidt fremme, at de var færdige til at realiseres, og Sagen havde Borgernes Interesse, vilde Taleren anbefale, at Arbejdet blev begyndt snarest muligt, men han var ikke vis paa, at Stemningen var saaledes, at det vilde være formaalstjenligt at gøre det. Derimod vilde han anse det for særdeles heldigt, om man kunde komme til Forstaaelse med de omliggende Kommuner om at regulere Vejene ind til Aarhus. Næsten fra alle Sider førte Vejene lige udenfor Byen over en stor Bakke, og det betød selvfølgelig et ødelæggende Arbejde for den kørende Færdsel.

Formanden syntes, at Diskussionen var ved at komme vel langt bort fra Sagen.

Brøndum havde kun ønsket at pege paa noget, som baade vilde have Betydning for Fremtiden, og hvorved der kunde skaffes en Del Arbejde. Moserne, som andre havde talt om, hørte heller ikke helt med til det Emne, som forelaa.

F o r m a n d e n henstillede til Talerne at holde sig til det foreliggende Spørgsmaal.

N. J o h. L a u r s e n gik ud fra, at der var fastsat en vis Norm for Skovfældningen i indeværende Vinter, og at det tilladte Kvantum vilde blive fældet i de første Maaneder, saaledes at man kunde faa den bedste Brændsel. Det havde undret Taleren, at man syntes at mene, at enhver fremmed Skovkyndig straks vilde kunne give Besked om, hvor meget der kunde fældes uden at ødelægge Skovene, skønt den, der i saa Henseende dog bedst kunde give Besked, jo maatte være Kommunens egen Skovrider. Taleren vilde meget nødig, at man kom ind paa den saakaldte Vekseldrift af Byens Skove, altsaa at fælde Bøgene fra en Side af og erstatte dem med Naaletræer. En saadan Drift var maaske nok forsvarlig i økonomisk Henseende, men sikkert uforsvarlig i andre Henseender, naar det som her drejede sig om en Byskov. Det havde glædet Taleren, at man havde givet Optagningen af Stødene fri, og at vedkommende fik Stødene gratis mod at tage dem op. Han gik endvidere ud fra, at de arbejdsløse, som tog Stødene op, kunde bevare hele deres Arbejdsløshedsunderstøttelse, og troede derfor ikke, at det vilde blive nogen Gevinst for Kommunen, hvis den skulde betale for Optagningen. Den eneste, som vilde opnaa Gevinst, vilde i saa Tilfælde blive Staten. Der var i Tidens Løb sagt mange pæne Ord om Samarbejde med Nabokommunerne, men hidtil var der kun kommet grumme lidt ud deraf, og det blev vel heller ikke denne Gang mere end til fagre Ord. Taleren kunde meget vel tænke sig det heldigt, at man anlagde en Granplantage til eget Brug.

Møller vilde erindre om, at man havde vedtaget at iværksætte Jordarbejder ved de Mezasvej til ca. 300000 Kr. og ved Silkeborg Landevej til ca. 200000 Kr. altsaa for $\frac{1}{2}$ Million Kr., hvilket var langt mere, end de forskellige Konti rakte til, ja mere end man havde Penge til. Stadion vilde koste 225000 Kr. foruden forskellige Tillæg. Hvis man henvendte sig til Nabokommunerne om at sætte Arbejder i Gang for Byens arbejdsløse, vilde de sikkert svare, at de selv havde tilstrækkelig mange arbejdsløse. Efter Hr. Simonsens Udtalelser syntes der at være Enighed om, at man burde spørge Landbrugsministeriet om, hvorvidt man kunde gaa med Træfældningen. En vis Varsomhed paa dette Omraade vilde dog vist være heldigt, da en større Hugst end i Fjor næppe vilde pynte paa Skovene. Det kunde sikkert ikke svare sig at betale for Optagningen af Rødder. De arbejdsløse maatte meget hellere som hidtil have Lov til at tage Rødderne gratis. Taleren henstillede, at man udsatte den Del af Forslaget, der vedrørte Træfældningen, til Landbrugsministeriet havde afgivet Erklæring, og at man paabegyndte de andre Arbejder.

Christensen henstillede til Skoudvalget, at der ligesom i Fjor blev skovet dobbelt saa meget som sædvanlig. Byens Skove rummede meget Gavntræ, saa det vilde ikke være heldigt at rasere dem helt for at faa Brændsel, især da der var Brænde nok at faa, selv om det var dyrt. Iøvrigt var der ikke stor Efterspørgsel efter Brænde. Det var hovedsagelig i Thors Skov og Skaade Skov, altsaa langt ude, at der endnu fandtes Rødder, saa det vilde vel nok blive en tvivlsom Fortjeneste for Kommunen at lade dem tage op. Taleren skulde derfor intet have imod, at man lod

Folk faa Rødderne gratis mod at tage dem op, men man maatte søge at hjælpe de vedkommende Folk ved at laane dem Værktøj. Belysningsudvalget havde forlængst overvejet Spørgsmaalet om Moser og have gennem Annoncer i Bladene søgt at faa Moser enten til Købs eller i Forpagtning, uden at det dog endnu var lykkedes. Af Transporthensyn kunde man imidlertid ikke nøjes med een Mose, men maatte have 3 eller 4, men da det under normale Forhold slet ikke kunde betale sig at brænde Tørv, kunde det let blive et vel kostbart Eksperiment at købe Moser. Der maatte i hvert Fald gaas frem med stor Forsigtighed. Belysningsvæsenet har i 1917 faaet Tørv fra ca. 20 Moser og havde derved vundet en Del Erfaring for, hvor man fik gode Tørv fra; denne Erfaring vilde selvfølgelig blive udnyttet, hvis man atter skulde købe Tørv. Iøvrigt var det i det væsentlige Brændselsnævnet, som bestemte, hvilke Moser de forskellige Kommuner skulde tage Tørv fra. Sluttelig henstillede Taleren til Skovudvalget at sørge for, at Skovningen blev tilendebragt inden Udgangen af Marts Maaned.

S i m o n s e n bemærkede, at da Tiden krævede Nytteforanstaltninger, kunde Talen om Skovenes Skønhed godt spares. Med Hensyn til Egene i Riis Skov kunde Hr. Brammer være ganske rolig, for naar Skovrideren sagde, at der var Ege, der burde fældes, var det fuldt betryggende. Ved denne Lejlighed som saa ofte før havde det vist sig, at Hr. N. Joh. Laursen ikke forstod Taleren og omvendt. Hvis Hr. N. Joh. Laursen lagde sig lidt mere efter at optage alt i bedste Mening, vilde det nok gaa lidt bedre. Hr. N. Joh. Laur- sen vilde gerne give det Udseende af, at Taleren havde nogen Modvillie imod, at arbejdsløse ved

Siden af at have deres Arbejdsløshedsunderstøttelse kunde skaffe sig gratis Brændsel ved Optagning af Stød i Skovene. Denne Udlægning maatte Taleren imidlertid bestemt protestere imod og iøvrigt henvise til, at han udtrykkeligt havde sagt, at der ikke var Tale om at hindre arbejdsløse i at skaffe sig gratis Brændsel paa den nævnte Maade. I Thors Skov og Skaade Skov vilde Rødderne næppe blive taget op, med mindre Kommunen tog sig af Sagen, og de arbejdsløse kunde sikkert tjene mere ved at arbejde ved Rodoptagning for Kommunen, end de fik i Arbejdsløshedsunderstøttelse. Det var for saa vidt rigtigt, at Taleren kunde slaa sig til Ro med, at man indhentede Landbrugsministeriets Erklæring, eftersom Taleren ikke troede, det vilde lykkes at føre Sagen igennem uden ad denne Vej, men stod det til Taleren, vilde han ikke betænke sig paa at sætte 100 Mand i Arbejde i Skovene i hvert Fald de første Maaneder. Da Formanden havde lovet at bestræbe sig for at skaffe Svar fra Landbrugsministeriet i Løbet af 8—14 Dage, kunde Taleren anbefale, at man fulgte Formandens Forslag.

Niels Jensen bemærkede, at skønt Hr. Brøndum havde talt om næsten alt muligt, saa havde han dog glemt det, som netop for ham som Brolægningsudvalgets Formand maatte være det mest nærliggende, nemlig at alle Landevejene var fulde af Popler, som vanskeliggjorde, at Vejene kunde være i ordentlig tør Stand. Mindst 100 af disse Træer burde fjernes, hvilket vilde give en Del Arbejde.

N. J o h. L a u r s e n var blevet meget forbavset over at høre, at han skulde have haft til Hensigt at stille Hr. Simonsen i et mindre gunstigt Lys overfor de arbejdsløse. Det havde Taleren

aldeles ikke tænkt paa. Det Taleren havde tænkt paa var, at Hr. Simonsen havde sagt, at Rodoptagning ved kommunal Foranstaltning vilde blive en Besparelse for Kommunen, og det troede Taleren ikke. At mistænkeliggøre Hr. Simonsen overfor de arbejdsløse, havde Taleren som sagt ikke tænkt paa, det kunde de arbejdsløse nok selv besørge.

F o r m a n d e n vilde ikke finde det heldigt at henvende sig til andre end Landbrugsministeriet, som jo i Virkeligheden ogsaa var den eneste kompetente Autoritet i Spørgsmaalet. Taleren havde intet imod en yderligere Hugst, men foreløbig maatte man bøje sig for Kommunens egen Skovrider.

Sagen udsattes, for at Henvendelse til Landbrugsministeriet eventuelt Brændselsnævnet kan ske.

6. (J. Nr. 3—1917). Indstillinger om **Efterbevilling af Overskridelser** i Observatoriets, Enkebørnsunderstøttelsens og Kasseudvalgets Regnskaber for 1916—17. — 2. Behandling.

N. J o h. L a u r s e n vilde henstille til Observatoriets Bestyrelse, om det, nu da man havde faaet en dansk Observator, ikke kunde finde en Form, hvorved Observators Arbejde kunde blive til Gavn for Skolerne.

F o r m a n d e n kunde oplyse, at man allerede var godt i Gang med Planlæggelse af et Samarbejde mellem Observatoriet og Skolerne.

J a k o b J e n s e n henstillede til Kasseudvalget at lade udarbejde en Liste over, hvor store Overskridelserne havde været i 1916—17.

F o r m a n d e n lovede, at Hr. Jakob Jensens Henstilling skulde blive efterkommet.

Efterbevilling meddeltes.

7. (J. Nr. 3—1917). Indstilling fra Markudvalget om **Efterbevilling af Overskridelser** i Regnskabet for 1916—17.

Overgik til 2. Behandling.

8. (J. Nr. 2¹⁸³—1917). Andragende om **Dispensation fra Bygningslovens § 21** for Studsgade Nr. 24—26.

Anbefaledes.

9. Andragende om **Dispensation fra W. C. Regulatorivet** for:

- a. (J. Nr. 2¹⁸⁰—1917). Carl Blochsgade Nr. 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19 og 21.
 - b. (J. Nr. 2¹⁸¹—1917). Holmevej Nr. 3.
 - c. (J. Nr. 2¹⁸²—1917). Banegaardsgade Nr. 43.
- Bevilgedes.
-